

Interview Roland Joustra, medewerker operationele voorbereiding

Wat doet de brandweer bij een aanslag?

We houden er – na Londen, Parijs, Brussel en Berlijn – rekening mee dat ook ons land een keer met een aanslag te maken krijgt. Brandweer Kennemerland bereidt zich hierop samen met partners zo goed mogelijk voor. Maar... hoe kun je voorbereid zijn?

Neem de aanslag op vliegveld Zaventem, maart 2016. Er zal geen brandweerman of –vrouw zijn bij wie de beelden niet in het netvlies staan gegrift. Rook en gejammer van kinderen, mensen die verdwaasd over de vloer kruipen, afgerukte ledematen, bloed. Hulpverleners wisten nauwelijks waar ze moesten beginnen in alle chaos en ontreddeing.

Kun je dit soort situaties oefenen? 'Eigenlijk niet,' zegt Roland Joustra, medewerker operationele voorbereiding en verantwoordelijk voor de scholing in terrorisme gevolgbestrijding. 'Toch moet je erover nadenken. Je moet proberen je die chaos voor te stellen,

proberen te bedenken wat er dan op je afkomt. Het kan bijvoorbeeld zijn dat er onder de slachtoffers familieleden zijn, of kinderen in de leeftijd van je eigen kinderen. Wat zou dat met je doen, ben je daartegen bestand? Erover nadenken is de enige manier waarop je jezelf mentaal enigszins kunt trainen.'

'Je moet proberen je die chaos voor te stellen, proberen te bedenken wat er dan op je afkomt.'

Alertheid

Joustra hielp voor Brandweer Kennemerland een training ontwikkelen voor de voorbereiding op gevolgen van terrorisme. De training is eind 2016 gegeven aan eenheden van de posten rond Schiphol, de andere posten volgen in 2017. Naast aandacht voor mentale aspecten wordt in de training vooral op alertheid ingezet. 'Stel je bijvoorbeeld voor dat verschillende mensen onwel worden op een openbare plek,' schetst Roland Joustra een mogelijk scenario. 'Al onderweg daar naartoe moet je je afvragen: wat is het karakter van de plek, wat voor soort mensen komen er, wat kan er zijn gebeurd? Als er

giftige dampen zijn ontsnapt, waar kunnen deze dan vandaan zijn gekomen, welke installaties zijn er, waar zijn de afsluiters van die installaties, wie moet gewaarschuwd worden? We moeten er eerder dan vroeger rekening mee houden dat het om een aanslag kan gaan en dus vooruitkijken op de gevolgen daarvan.'

Over inzet en commandovoering na een aanslag zijn afspraken gemaakt met partners als politie, KMar, GHOR, Bevolkingszorg en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding. 'Wie is waarvoor verantwoordelijk,

'Al onderweg daar naartoe moet je je afvragen: wat is het karakter van de plek, wat voor soort mensen komen er, wat kan er zijn gebeurd?'

wie voert het woord in welke situatie, wat verwachten we van elkaar? Dat moet heel precies worden afgestemd. Het laatste wat je wilt is tijd verliezen aan procedurekwesties. Standaard zal bij een aanslag naar GRIP 3 worden opgeschaald.

Situatoneel handelen

Prepareren is anticiperen, dat weet iedereen die bij de brandweer werkt. Toch is het operationele werk direct na een ramp ook improviseren. Mocht een aanslag zich voordoen, dan verwacht Roland Joustra, dat het eerste uur chaotisch verloopt. Je hebt even tijd nodig om overzicht te krijgen en tot een gecoördineerde inzet te komen.

Wat doe je dan? 'Je handelt situatoneel. Dat is wat wij onze mensen leren. De één zal meteen handelen, een ander probeert eerst overzicht te krijgen en te bepalen wat nodig is. Iedereen maakt zijn eigen keuzes, ook over de risico's die hij of zij bereid is te nemen. Pas na zo'n eerste uur, als door opschaling de hele commandovoering in positie is en voldoende informatie is gedeeld, zal er steeds meer structuur in het werk ontstaan. En daarna zul je langzamerhand kunnen terugvallen op vertrouwde procedures.'

Roland Joustra is naast medewerker operationele voorbereiding ook inzetbaar in de incidentbestrijding. Zou er een aanslag zijn, dan is de kans aanwezig, dat hij in zijn bluspak ter plaatse zal verschijnen. Uit ervaring weet hij, dat het zoeken van de balans tussen levens redden, overzicht krijgen en anticiperen op wat kan gebeuren heel belangrijk, maar ook moeilijk is. 'Je kunt teveel op één ding gefixeerd raken, de kans op beeldvervalsing bestaat. Ook heb je vaak geen besef van tijd, als je aan het redden bent.'

'Je handelt situatoneel. Dat is wat wij onze mensen leren.'

Het onderstreept het belang van oefenen, wat Joustra betreft. 'Ook al zal je die niet overal direct in kunnen zetten, je leert vertrouwen op je basis-kennis en – vaardigheden.'